

Ο κοινωνικός εποικοδομισμός στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: ένα πλαίσιο αναφοράς για το μάθημα “Οικονομία”

Γεώργιος Παπαβασιλείου

Εκπαιδευτικός ΠΕ80 και ΠΕ04.02 ΓΕΛ Φερών
geopapava@sch.gr

Περίληψη

Η πρόσφατα, για υγειονομικούς λόγους, επιβεβλημένη εφαρμογή της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στη σχολική πραγματικότητα, επέφερε προβληματισμό και ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητά της. Στη συγκεκριμένη εργασία, αφού αρχικά περιγραφεί η υφιστάμενη κατάσταση, προτείνεται ένα πλαίσιο Εξ Αποστάσεως Σχολικής Εκπαίδευσης, διαπνεύμενο κυρίως από τις αρχές του κοινωνικού εποικοδομισμού, για τη διδασκαλία του μαθήματος προσανατολισμού σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής “Οικονομία” στο Γενικό Λύκειο. Ως σημαντική προϋπόθεση υποδεικνύεται η δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου για την Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση, κοινωνικός εποικοδομισμός, μαθήματα οικονομικού προσανατολισμού.

1. Εισαγωγή

Η μέθοδος της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) προσφέρει πολύτιμες μαθησιακές απαντήσεις στις προκλήσεις του σύγχρονου και ραγδαίως μεταβαλλόμενου κοινωνικού, οικονομικού και τεχνολογικού περιβάλλοντος (Μαυροειδής κ. ά., 2014). Η ρευστότητα η οποία επικρατεί στους παραπάνω τομείς διαμορφώνει νέες εκπαιδευτικές ανάγκες με προοπτική ευελιξίας και προσαρμογής στις εκάστοτε συνθήκες. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕξΑΕ, ως ευέλικτη και ευπροσάρμοστη μέθοδος, δύναται να προσφέρει ολοκληρωμένες και αποτελεσματικές λύσεις.

Με την ΕξΑΕ επιτυγχάνεται η αυτόνομη ενεργοποίηση του διδασκόμενου ο οποίος οδηγείται στη μάθηση με ευρετικό τρόπο (Λιοναράκης, 2001), μέσω αξιοποίησης κατάλληλα σχεδιασμένου ειδικού πολυτροπικού εκπαιδευτικού υλικού και νέων τεχνολογιών (Ματραλής, Λυκουργιώτης, 1999) και με τη συμβολή του διδάσκοντα ο ρόλος του οποίου καθίσταται πολυδιάστατος και διαφοροποιημένος σε σχέση με αυτόν του διδάσκοντα διά ζώσης (Rogers, 1999).

1.1 Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση

Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΕξΑΕ) εναρμονίζεται ιδανικά με την εκπαίδευση ενηλίκων, λόγω των ειδικών απαιτήσεων της συγκεκριμένης ομάδας εκπαιδευομένων. Η θεωρία της ΕξΑΕ αντανακλά τη δεδομένη σχέση και παρέχει το υπόβαθρο για τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Εντούτοις, σε πολλές χώρες έχει παράλληλα αναπτυχθεί και η Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση (ΕξΑΣΕ) με υποκείμενο ανήλικους μαθητές, σε τρεις κύριες μορφές: α) Αυτοδύναμη ή αυτόνομη ΕξΑΣΕ, με μαθήματα εξ ολοκλήρου εξ αποστάσεως, ειδικά διαμορφωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, υλικό και υποστήριξη των μαθητών, β) Συμπληρωματική ΕξΑΣΕ, η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά και παράλληλα με το διά ζώσης σχολικό πρόγραμμα για συγκεκριμένους λόγους, όπως συμμετοχή σε προγράμματα ή σχολικές συνεργασίες, εργασίες στα μαθησιακά αντικείμενα, ειδικά μαθήματα, ενισχυτική διδασκαλία κ.ά. και γ) Μικτή ΕξΑΣΕ, η οποία συνδυάζει τις δύο προηγούμενες μορφές (Μίμινου & Σπανακά, 2013). Σε όλες τις περιπτώσεις, η ΕξΑΣΕ παρέχεται με σύγχρονο ή/και ασύγχρονο τρόπο.

Η εξέλιξη της ΕξΑΣΕ προήλθε ως επακόλουθο ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών όπως η παροχή εκπαίδευσης σε παιδιά απομακρυσμένων και αραιοκατοικημένων περιοχών, παιδιά των οποίων οι γονείς μετακινούνται συνεχώς κυρίως για επαγγελματικούς λόγους, παιδιά με σοβαρές κινητικές αναπηρίες, ψυχολογικά προβλήματα ή μακροχρόνια νοσηλεύόμενα, χαρισματικούς/ες μαθητές/τριες, παιδιά απασχολούμενα με τον αθλητισμό ή άλλες δραστηριότητες, κ.ά. (Βασάλα, 2005).

1.2 Η Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Αναμφίβολα, η συμπληρωματική και παράλληλη εισαγωγή της ΕξΑΣΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, ειδικά όταν η προσέλευση των παιδιών στο φυσικό χώρο του σχολείου δεν είναι δυνατή για ποικίλους λόγους, συμβάλλει θετικά στη μάθηση (Keegan, 2001; Καρούλης, 2007). Παρά τη διεθνή αναγνώριση και τη λειτουργία της για πολλές δεκαετίες, η ΕξΑΣΕ δεν έχει ακόμη θεσμοθετηθεί στη χώρα μας, με συνέπεια να μην παρέχονται τυπικά εκπαιδευτικά προγράμματα και ισοδύναμοι με τη διά ζώσης σχολική εκπαίδευση τίτλοι. Ωστόσο, έχουν υπάρξει άτυπες, μεμονωμένες προσπάθειες εισαγωγής της, μέσω σχολικών προγραμμάτων ή εμπλουτισμού διδακτικών αντικειμένων, με συμπληρωματική σύγχρονη και ασύγχρονη ΕξΑΣΕ (Αναστασιάδης, 2014). Προς αυτή την κατεύθυνση, σημαντική είναι η συμβολή του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου (ΠΣΔ) μέσω των εργαλείων που παρέχει (ηλεκτρονική τάξη, τηλεδιάσκεψη, πλατφόρμα e-me κ.ά.) και του ψηφιακού αποθετηρίου Φωτόδεντρο. Τέλος, μία από τις σημαντικότερες ευρωπαϊκές προσπάθειες (και με ελληνική συμμετοχή) συμπληρωματικής ΕξΑΣΕ, αποτελεί η δράση «eTwinning» η οποία προωθεί σχολικές συνεργασίες μέσω της τεχνολογίας.

Όμως, η δριμεία επέλαση της πανδημίας του κορονοϊού, αποτέλεσε την αφορμή για την επιτακτική επιβολή της μεθόδου της ΕξΑΕ στη μαθησιακή διαδικασία και την σχεδόν βίαιη προσαρμογή του εκπαιδευτικού κόσμου σε αυτήν. Μέσα σε ελάχιστο διάστημα, οι εκπαιδευτικοί εξοικειώθηκαν με τη μέθοδο και παρήγαγαν υλικό για χρήση εξ αποστάσεως. Εντούτοις, δεν υπήρξε οργανωμένη στοιχειώδης επιμόρφωση σχετικά με τις αρχές της ΕξΑΕ, με αποτέλεσμα να κρίνεται αμφίβολη η ποιότητα της υπερπροσπάθειας που κατέβαλαν και του αποτελέσματος που τελικά πέτυχαν.

2. Υφιστάμενο εκπαιδευτικό πλαίσιο Εξ Αποστάσεως Σχολικής Εκπαίδευσης

Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, τη δεδομένη χρονική στιγμή, υπάρχουν ορισμένα σοβαρά ζητήματα σε σχέση με την ΕξΑΣΕ τα οποία δημιουργούν ανησυχίες και προβληματισμό. Αρχικά, γεννώνται ερωτηματικά για την πιστή μεταφορά του διά ζώσης ωρολογίου προγράμματος σε αντίστοιχο εξ αποστάσεως. Εκπαιδευτικοί και μαθητές βρίσκονται για επτά ώρες μπροστά σε έναν υπολογιστή, αναπαριστώντας το μάθημα στη φυσική τάξη, ενέργεια που σε καμία περίπτωση δεν συνάδει με τις αρχές της ΕξΑΕ. Επιπλέον, η υπερέκθεσή τους στις ακτινοβολίες της οθόνης ενδέχεται να προκαλέσει αρνητικές συνέπειες στην υγεία τους, σωματική και πνευματική.

Προβληματισμό προκαλεί ακόμη η καταλληλότητα της ΕξΑΕ για ανήλικους μαθητές. Είναι γνωστό πως οι ενήλικοι προσέρχονται στη μαθησιακή διαδικασία αυτοβούλως, με αυτενέργεια, με ποικιλόμορφες εμπειρίες, εδραιωμένες αντιλήψεις και ξεκάθαρους στόχους (Rogers, 1999), ενώ οι ανήλικοι μαθητές χωρίς τη θέλησή τους, με περιορισμένες εμπειρίες και απόψεις, μειωμένη αυτονομία και συνήθως χωρίς ξεκάθαρους στόχους, με συνέπεια να χρήζουν περισσότερης υποστήριξης και καθοδήγησης (Giannoukos et al., 2017).

Ένα ακόμη κομβικό ζήτημα αφορά το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της ΕξΑΣΕ, το οποίο ουσιαστικά δεν υπάρχει. Αυτή τη στιγμή, η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση λειτουργεί θεωρητικά με βάση την Αυτοδύναμη ΕξΑΣΕ, η οποία όμως προϋποθέτει νέα Αναλυτικά και Ωρολόγια Προγράμματα, διαμορφωμένα κατάλληλα για ΕξΑΣΕ.

Επίσης, απορίες διατυπώνονται για την έως σήμερα απουσία οργανωμένου σχεδίου επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην ΕξΑΕ, παρά την πρόσφατη, και με σημαντική καθυστέρηση, υλοποίηση ενός σχετικού προγράμματος. Τέλος, η ανισότητα πρόσβασης των μαθητών στα δίκτυα και τον τεχνολογικό εξοπλισμό προκαλεί τεχνολογική υστέρηση πολλών και απειλεί να εντείνει και να διευρύνει τις ήδη υπάρχουσες κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες.

2.1 Ο εποικοδομισμός στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Μία από τις παιδαγωγικές θεωρίες που συνδέθηκε έντονα με την ΕξΑΕ είναι η θεωρία του Κοινωνικού Εποικοδομισμού, σύμφωνα με την οποία οι κοινωνικές

αλληλεπιδράσεις ευνοούν την οικοδόμηση της γνώσης (Johnson & Johnson, 2009). Στο γενικότερο πλαίσιο των κοινωνικοπολιτισμικών θεωριών, η αρχιτεκτονική των ψηφιακών περιβαλλόντων μάθησης στρέφεται προς την πλευρά της ενίσχυσης της αλληλεπίδρασης των υποκειμένων της μάθησης. Χαρακτηριστικά περιβάλλοντα αποτελούν εφαρμογές του διαδικτύου, όπως η ηλεκτρονική τάξη, η τηλεδιάσκεψη, τα chats, τα forums και τα κοινωνικά δίκτυα, συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης, όπως τα ιστολόγια, τα wikis, τα google docs, ο εκπαιδευτικές δικτυακές πύλες, όπως το e-yliko του Υπουργείου Παιδείας, οι μηχανές αναζήτησης και οι ψηφιακές βιβλιοθήκες, όπως η Βικιπαίδεια (Στυλιάρας & Δήμου, 2015).

Επιπλέον, πολλές εφαρμογές και ανοικτά περιβάλλοντα του web2 που ενισχύουν τη συνεργατική και ανακαλυπτική μάθηση, όπως οι χρονογραμμές, οι εννοιολογικοί χάρτες, το GeoGebra και άλλοι μικρόκοσμοι ή περιβάλλοντα προσομοίωσης, ακόμη και κλειστά περιβάλλοντα όπως σταυρόλεξα, τεστ κλειστού τύπου κ.ά., μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο κάποιου ψηφιακού εξ αποστάσεως συνεργατικού σεναρίου. Έτσι, αμβλύνονται και αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά οι προϋπάρχουσες δυσκολίες εφαρμογής της συνεργατικής μάθησης στην ΕξΑΕ (Jimoyiannis et al., 2013).

2.2 Μαθήματα οικονομικού προσανατολισμού στο Λύκειο

Το μόνο αμιγώς οικονομικό μάθημα το οποίο διδάσκεται σήμερα στα Γενικά Λύκεια είναι το μάθημα «Οικονομία» στην ομάδα προσανατολισμού σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής της Γ' τάξης. Η διδασκαλία του μαθήματος, όπως και των περισσότερων πανελλαδικά εξεταζόμενων μαθημάτων, διαπνέεται κυρίως από τη λογική του συμπεριφορισμού (Παπαβασιλείου, 2017).

3. Πρόταση εποικοδομητικού πλαισίου Εξ Αποστάσεως Σχολικής Εκπαίδευσης

Η πρόταση αφορά το μάθημα «Οικονομία» το οποίο διδάσκεται στο Γενικό Λύκειο, αφού πρώτα προδιαγραφεί σε αδρές γραμμές το απαιτούμενο θεσμικό πλαίσιο.

3.1 Προτεινόμενο θεσμικό πλαίσιο

Η ΕξΑΣΕ δεν δύναται να λειτουργήσει όπως σήμερα. Πρέπει να εκπονηθούν νέα Αναλυτικά και Ωρολόγια Προγράμματα, βασισμένα στην εποικοδομητική προσέγγιση της μάθησης, με δομικά στοιχεία την επιστημονική γνώση για το διδακτικό αντικείμενο, τις αντιλήψεις του εποικοδομισμού για τη μάθηση και την αντιμετώπιση της τάξης ως κοινωνική ομάδα στην οποία υφίστανται σημαντικές αλληλεπιδράσεις (Κεχαΐδου, 2011). Θα ήταν χρήσιμο να υπάρχουν Προγράμματα για Αυτόνομη ΕξΑΣΕ (για έκτακτες συνθήκες, όπως οι σημερινές) αλλά και για Συμπληρωματική ή Μικτή (για τις ομαλές περιόδους). Επιπλέον, στα εν λόγω

Προγράμματα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται τα βασικά χαρακτηριστικά της ΕξΑΕ (αυτονομία στη μάθηση, ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό, συστηματική υποστήριξη εκπαιδευομένων, πολυδιάστατος ρόλος εκπαιδευτή).

Είναι σαφές πώς η λειτουργία τους πρέπει να βασίζεται σε συνδυασμό σύγχρονης και ασύγχρονης ΕξΑΣΕ. Επομένως, η ιδέα του καθημερινού σύγχρονου επταώρου ωρολογίου προγράμματος πρέπει να εγκαταληφθεί και να υπάρξουν περισσότερο ευέλικτες μορφές, με λιγότερες ώρες στη σύγχρονη επικοινωνία και παράλληλη ενίσχυση της ασύγχρονης επικοινωνίας, συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των μαθητών. Αυτό βέβαια προϋποθέτει την ενεργοποίηση και τη δέσμευση των μαθητών σε συνδυασμό με την αδιάλειπτη υποστήριξη του εκπαιδευτικού.

3.2 Περιγραφή εξ αποστάσεως συνεργατικού ψηφιακού σεναρίου στην «Οικονομία»

Για το σχεδιασμό ενός εξ αποστάσεως συνεργατικού ψηφιακού σεναρίου στο μάθημα «Οικονομία» θα αξιοποιηθούν κατάλληλα:

- ο οδηγός για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό μαθημάτων εξ αποστάσεως του ΙΕΠ (2020),
- το διάγραμμα «Εκπαιδευτικός σχεδιασμός μαθήματος για την εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση» (Λιοναράκης et al., 2020) και το υπόλοιπο υλικό του MOOC,
- τα βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης και ασύγχρονης ΕξΑΕ,
- η συνεργατική διαχείριση των διαθέσιμων ψηφιακών εργαλείων,
- η αδιάλειπτη υποστήριξη και
- η παροχή κινήτρων στους μαθητές για δραστηριοποίηση στο πλαίσιο του μαθήματος.

Για το συγκεκριμένο σενάριο, οι μαθητές εργάζονται συνεργατικά σε ομάδες, σύγχρονα και ασύγχρονα, υπό τις οδηγίες φύλλων εργασίας και την συνεχή υποστήριξη του εκπαιδευτικού. Ο σχεδιασμός του εξ αποστάσεως σεναρίου περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

- Διαμόρφωση εκπαιδευτικών στόχων. Οι προτεινόμενοι στόχοι οφείλουν να είναι συμβατοί με το Αναλυτικό Πρόγραμμα και να περιγράφουν περιεκτικά και ουσιαστικά τι επιδιώκεται. Προτείνεται το υπόδειγμα των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων σε σχέση με τους 4 πυλώνες της εκπαίδευσης της UNESCO (1996). Στο συγκεκριμένο σενάριο οι στόχοι αναλύονται σε άξονες ως προς το γνωστικό αντικείμενο, τις δεξιότητες σε σχέση με τη χρήση των Τ.Π.Ε και τη μαθησιακή διαδικασία.
- Διαμόρφωση εκπαιδευτικού υλικού. Αναζητείται έτοιμο, δημιουργείται νέο ή διαμορφώνεται κατάλληλα υπάρχον εκπαιδευτικό υλικό για την ΕξΑΣΕ. Δημιουργούνται συνεργατικές δραστηριότητες, εναρμονισμένες με τους

εκπαιδευτικούς στόχους, οι οποίες εκτελούνται σύγχρονα ή/και ασύγχρονα με τη βοήθεια φύλλων εργασίας που διαμοιράζονται στους μαθητές.

- Μεθοδολογία διδασκαλίας. Σχεδιάζεται η πορεία της διδασκαλίας, οι φάσεις και η χρονική τους διάρκεια. Οι φάσεις είναι: α) η αφόρμηση, στην οποία προσελκύεται το ενδιαφέρον των μαθητών και επιχειρείται η δέσμευση και η ανάληψη ευθύνης εκ μέρους τους για την διεκπεραίωση των ζητούμενων, β) η υλοποίηση, στην οποία οι μαθητές επικοινωνούν, συνεργάζονται και ανταποκρίνονται στα ζητούμενα και γ) η παρουσίαση, στην οποία οι μαθητές παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της εργασίας τους, συζητούν, δέχονται και απαντούν ερωτήσεις και καταλήγουν σε συμπεράσματα.
- Συνδυασμός ασύγχρονης και σύγχρονης ΕξΑΕ. Διαμορφώνεται το πλαίσιο αποτελεσματικής λειτουργίας και επικοινωνίας, επιλέγονται οι πλατφόρμες ή/και τα μέσα σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας και οριοθετείται χρονικά η χρήση τους.
- Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση. Η αξιολόγηση, η οποία συνδέεται άμεσα με τους επιδιωκόμενους στόχους, λαμβάνει χώρα α) μέσω παραδοτέων των φύλλων εργασίας και β) ρουμπρίκας για την αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση ποιοτικών και όχι μόνο χαρακτηριστικών όπως η οργάνωση και η επικοινωνία της ομάδας, η ατομική συμβολή του/της κάθε μαθητή/τριας, η τελική παρουσίαση κ.ά. Παράλληλα, υφίσταται συνεχής, ενθαρρυντική, με παρωθητικό λόγο ανατροφοδότηση με στόχο τη βελτίωση των μαθητών αλλά και την καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησή τους.

Για το μάθημα, αξιοποιείται η σύγχρονη πλατφόρμα διδασκαλίας Webex, η οποία επιλέχθηκε από το Υπουργείο για τα εξ αποστάσεως μαθήματα στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η πλατφόρμα έχει τη δυνατότητα υποστήριξης ομαδικής εργασίας, μέσω της επιλογής “Breakout sessions”. Ο εκπαιδευτικός κατανέμει τις ομάδες σε «δωμάτια συνεργασίας», στα οποία οι συμμετέχοντες μαθητές μπορούν να διαμοιράζονται περιεχόμενο και να χρησιμοποιούν συνεργατικά εργαλεία, όπως το chat και τα Google docs. Αν υπάρχει ιδιαίτερος λόγος, μπορούν να επικοινωνούν σύγχρονα και με άλλους τρόπους, όπως π.χ. με το Messenger ή το Viber. Η ασύγχρονη επικοινωνία γίνεται μέσω της ηλεκτρονικής τάξης του ΠΣΔ και με ηλεκτρονική αλληλογραφία, ενώ σε ειδικές περιπτώσεις με το Messenger ή το Viber.

Τα φύλλα εργασίας περιλαμβάνουν συνεργατικές δραστηριότητες, οι οποίες οδηγούν βήμα – βήμα τους/τις μαθητές/τριες προς την επιδιωκόμενη γνώση. Κατά κύριο λόγο χρησιμοποιείται το λογισμικό GeoGebra (με ενεργούς συνδέσμους), με τη βοήθεια του οποίου επιβεβαιώνουν αποτελέσματα, μεταβάλλουν παραμέτρους και εξάγουν συμπεράσματα, κατασκευάζουν συναρτήσεις και μελετούν τις μεταξύ τους σχέσεις και επιλύουν ασκήσεις. Υπάρχουν επίσης ασκήσεις κλειστού τύπου, όπως ερωτήσεις σωστού – λάθους και ασκήσεις πολλαπλής επιλογής, πάντα όμως σε πλαίσιο συνεργασίας στην ομάδα.

Η φάση της αφόρμησης περιλαμβάνει ένα ολιγόλεπτο βίντεο πραγματικών γεγονότων που γνωρίζουν τα παιδιά και για τα οποία μπορούν να εκφέρουν γνώμη. Με τον τρόπο αυτό προκαλούνται να μιλήσουν, να εκφράσουν απόψεις και να εισαχθούν βιωματικά στις διδασκόμενες έννοιες. Η φάση της υλοποίησης, η οποία γίνεται σύγχρονα αλλά και ασύγχρονα, είναι η πιο κρίσιμη, δεδομένου ότι οι μαθητές συνεργάζονται, αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους και παράγουν αποτελέσματα τα οποία αντανakλούν την ποιότητα της επιτευχθείσας μάθησης. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, από κυρίαρχος, γίνεται υποστηρικτικός, ενθαρρυντικός, εμπνευστικός και ανατροφοδοτικός, σύγχρονα και ασύγχρονα μέσω μηνυμάτων. Η φάση της παρουσίας είναι επίσης σημαντική, καθώς επιτρέπει στους μαθητές να αναπτύξουν σπουδαίες κοινωνικές δεξιότητες.

Το σενάριο προάγει τη μάθηση που θεμελιώνεται στη θεωρία του κοινωνικού εποικοδομισμού. Η φιλοσοφία της σύνθεσης των δραστηριοτήτων στα φύλλα εργασίας βασίζεται στη συνεργατική προσέγγιση των επιδιωκόμενων στόχων, καθώς οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να συζητήσουν, να αποφασίσουν και να τεκμηριώσουν τις απαντήσεις τους, αξιοποιώντας ακόμη και τα λάθη τους. Τα προτεινόμενα εργαλεία, όπως το GeoGebra, αξιοποιούνται ομαδοσυνεργατικά, ενώ η χρήση της πλατφόρμας σύγχρονης ΕξΑΕ Webex εκμεταλλεύεται όλες τις δυνατότητες για κοινωνική αλληλεπίδραση (δωμάτια επικοινωνίας για τη συνεργασία εντός των ομάδων, ανταλλαγή μηνυμάτων, συζήτηση στην ολομέλεια, διαμοίραση υλικού, δημοσκοπήσεις κ.ά.).

Σημαντικά προαπαιτούμενα για την επιτυχή έκβαση του μαθήματος είναι η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης, συνεργασίας και συμμετοχής στην τάξη, η εξοικείωση των μαθητών/τριών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και τα διάφορα εργαλεία που χρησιμοποιούνται, η πλήρης κατανόηση από μέρους τους για το σκοπό και τους επιμέρους στόχους που καλούνται να επιτύχουν και η άρτια οργάνωση της διαδικασίας από τον εκπαιδευτικό (δημιουργία ομάδων και απόδοση ρόλων με βάση ορθές πρακτικές, προετοιμασία του υλικού, δοκιμαστική χρήση εργαλείων, πλατφόρμας, συνδέσμων κ.ά.).

Στον παρακάτω σύνδεσμο παρουσιάζεται ένα σενάριο οδηγός βασισμένο στον προτεινόμενο σχεδιασμό.

[Συνεργατικό σενάριο για ΕξΑΣΕ στο μάθημα «Οικονομία»](#)

3.3 Αποτελέσματα εφαρμογής

Η εφαρμογή του σεναρίου στο μάθημα «Οικονομία» επιβεβαίωσε ότι, με τις κατάλληλες προϋποθέσεις, είναι δυνατή η μάθηση μέσω κοινωνικής αλληλεπίδρασης στην ΕξΑΣΕ. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης προσέγγισαν την επίτευξη των μαθησιακών στόχων, η αυτοαξιολόγηση των μαθητών επιβεβαίωσε το ενδιαφέρον και την προθυμία τους και η επακόλουθη συζήτηση κατέδειξε τη σημασία της

συνεργασίας στην μάθηση. Προς επίρρωση των παραπάνω ισχυρισμών, ακολούθησε ένα τεστ στην διδασκόμενη ύλη, στο οποίο οι μαθητές σημείωσαν υψηλές επιδόσεις.

4. Συμπεράσματα

Στο πλαίσιο της απροσδόκητης και σχεδόν ακαριαίας επιβολής της ΕξΑΕ στη σχολική πραγματικότητα, γεννώνται πολλά ερωτήματα και κυριαρχεί έντονος προβληματισμός ως προς την ορθή χρήση και την αποτελεσματικότητα της μεθόδου. Αφενός βέβαια οι συνθήκες εφαρμογής της υπήρξαν πιεστικές, αφετέρου όμως η προετοιμασία για ένα τόσο σημαντικό εγχείρημα ήταν μάλλον υποτυπώδης. Ως συνέπεια, η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της τίθεται υπό συνεχή αμφισβήτηση και αξιολόγηση.

Ωστόσο, η ΕξΑΕ είναι αναγνωρισμένη μέθοδος και κατάλληλη για να προάγει τη μάθηση που εδράζεται στην κοινωνική αλληλεπίδραση. Για την αποτελεσματική της υλοποίηση, πρέπει απαραίτητα να δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας το οποίο να εισάγει την ΕξΑΣΕ ως Αυτόνομη ή/και Συμπληρωματική της διά ζώσης μορφή εκπαίδευσης, με ξεχωριστά Αναλυτικά Προγράμματα βασισμένα στις αρχές της μεθόδου και διαπνεόμενα από τις αρχές των σύγχρονων κοινωνικοπολιτισμικών θεωριών μάθησης. Η εφαρμογή ενδέχεται αρχικά να είναι πιλοτική ώστε να καταγραφούν πιθανά προβλήματα ή δυσλειτουργίες καθώς και οι δυνατότητες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της μεθόδου.

Αναφορές

- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με την χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο ελληνικό τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. *Open Education*, 10(1), 5 – 32. DOI: <http://dx.doi.org/10.12681/jode.9809>
- Βασάλα, Π. (2005). Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (Επ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση – Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σ. 53-80). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Giannoukos, G., Stergiou, I., Hioctour, V., Kallianta, S., & Besas, G. (2017). Comparison between childhood and adult education. *International Journal of Research and Education*, 2(1), 6 – 9. Ανακτήθηκε 14 Ιανουαρίου 2021 από <https://pdfs.semanticscholar.org/4f3b/54a7ad5b466b21002c67da90151e2dc5ba6d.pdf>
- Ιστιντούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. (2020). *Οδηγός για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό μαθημάτων εξ αποστάσεως*. Ανακτήθηκε 9 Ιανουαρίου 2021 από <http://iep.edu.gr/el/component/k2/1067-odigos-gia-ton-ekpaideftiko-sxediasmo-mathimatou-eks-apostaseos>

- Jimoyiannis, A., Tsiotakis, P., Roussinos, D., & Siorenta, A. (2013). Preparing teachers to integrate web 2.0 in school practice: Toward a framework for pedagogy 2.0. *Australasian Journal of Educational Technology*, 29(2), 248 – 267. DOI: <https://doi.org/10.14742/ajet.157>
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational Researcher*, 38(5), 365 – 379. DOI: <http://dx.doi.org/10.3102/0013189X09339057>
- Keegan, D. (2001). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Καρούλης, Α. (2007). *Ανοικτή και από απόσταση εκπαίδευση: από τη θεωρία στην εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.
- Κεχαΐδου, Χ. Δ. (2011). *Οι εκπαιδευτικοί στη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση – Χριστιανοπαιδαγωγική θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης). Ανακτήθηκε 8 Ιανουαρίου 2021 από <http://ikee.lib.auth.gr/record/128985/files/Kexaidou.pdf>
- Λιοναράκης, Α. (2001). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση. Προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού*. Ανακτήθηκε 14 Ιανουαρίου 2021 από <http://ioannispadiotis.weebly.com/uploads/1/1/2/4/11242282/qualitydesignofteachingmaterial.pdf>
- Λιοναράκης, Α., Παπαδημητρίου, Σ., Μανούσου, Ε., Ιωακειμίδου, Β., Χαρτοφύλακα, Α., & Καραγιάννη, Ε. (2020). *Εκπαιδευτικός σχεδιασμός μαθήματος για εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση*, Μαζικό Ανοικτό Διαδικτυακό Μάθημα (MOOC): Επιμόρφωση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα εκπαίδευσης από απόσταση. [Διάγραμμα]. ΕΑΠ, ΙΕΠ. Διαθέσιμο κατόπιν εγγραφής. Ανακτήθηκε 9 Ιανουαρίου από <https://learn.eap.gr/course/view.php?id=438>
- Ματραλής, Χ., Λυκουργιώτης, Α. (1999). Ιδιαίτερα εκπαιδευτικά εργαλεία – μέθοδοι. Στο Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης & Χ. Ματραλής (Επ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες (Τόμος Α)* (σ. 37-94). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Μαυροειδής, Η., Γκίτσος, Ι., & Κουτσούμπα, Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 10(1), 88 – 100. DOI: <http://dx.doi.org/10.12681/jode.9814>
- Μίμινου, Α., & Σπανακά, Α. (2013). *Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μίας βιβλιογραφικής επισκόπησης*. Άρθρο που παρουσιάστηκε στο 7^ο

- Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 8-10 Νοεμβρίου 2013. Ανακτήθηκε 7 Ιανουαρίου 2021 από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/viewFile/580/560>
- Παπαβασιλείου, Γ. (2017). Οικονομική εκπαίδευση: Η μετάβαση από τον συμπεριφορισμό στις νέες τεχνολογίες και τον εποικοδομισμό. *Ξενοφών – Περιοδικό για την Οικονομική Επιστήμη στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, 2, 22 – 29.
- Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων* (Μ. Παπαδοπούλου και Μ. Τόμπρου Μτφρ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 1996).
- Στυλιάρας, Γ., & Δήμου, Β. (2015). *Διδακτική της Πληροφορικής*. Ανακτήθηκε 9 Ιανουαρίου 2021 από https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/722/5/00_master_document-KOY.pdf
- UNESCO (1996). *Έκθεση της διεθνούς επιτροπής για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα, υπό την προεδρία του Jacques Delors. Εκπαίδευση: Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της*. Παρίσι: Εκδόσεις UNESCO.

Abstract

This text describes a social constructive framework for School Distance Learning, targeting to economic lessons teaching. Moreover, suggests that Ministry of Education should evolve a new strategic framework for School Distance Learning.

Keywords: School Distance Learning, social constructivism, lesson “Economy”.